

Opetusministeriölle

Asia: Lausuntopyyntö 12.2.2003 26/043/2002

Opetusministeriön asettaman Kansalliskirjasto 2002 työryhmän tehtävänä oli selvittää kansalliskirjaston tehtäväalueen muutostarpeet, selvittää muutoksesta aiheutuvat rahoitustarpeet sekä tehdä ehdotukset tarvittavista säädösmuutoksista ja rahoitusjärjestelyistä.

Työryhmä katsoo, että kansalliskirjaston toimialan laajentaminen koskemaan ammattikorkeakoulukirjastoja, erikoiskirjastoja ja yleisiä kirjastoja parantaa kirjastoverkon toimintaa ja mahdollistaa sen kehittämisen kokonaisuutena. Toimiva valtakunnallinen kirjastoverkko parantaa kansalaisten tasa-arvoista pääsyä tiedon lähteille.

Yliopistokirjastojen neuvosto kannattaa kirjastoverkon kehittämistä yli organisaatio- ja hallintorajojen. Valtakunnallisesti koordinoitu kirjastosektoreiden yhteistyö luo synergiahyötyjä, joiden vaikutukset ulottuvat laajalle koko kirjastoverkkoon ja paikallistasolle. Eri kirjastoissa olevaa osaamista ja asiantuntemusta voidaan kehittää ja hyödyntää yhteisissä hankkeissa. Helsingin yliopiston kirjaston toimialan laajentaminen antaa hyvän lähtökohdan yhteistyön voimistamiseen ja yhteisten palvelujen kehittämiseen.

Työryhmän ehdottama Helsingin yliopiston kirjaston nimen muuttaminen Kansalliskirjastoksi on kannatettava, sillä se selkiyttää tilannetta vakiinnuttamalla nykyisen käytännön ja korostaa kansalliskirjaston merkitystä kansallisena resurssina.

Työryhmä ehdottaa, että yleiset kirjastot ja erikoiskirjastot, joilla ei ole ollut omaa yhteistyöelintä, perustaisivat omat konsortiot näkökantojensa esiin tuomiseksi. Ehdotus selkeyttää kirjastoverkon rakennetta ja helpottaa yhteistyötä. Työryhmä ei linjaa pidemmälle sitä, miten kansallinen kirjastoverkko organisoidaan, millä tavalla yhteisistä kehittämislinjoista päätetään ja miten päätökset pannaan toimeen. Kirjastoverkon päätöksentekojärjestelmän selkiyttäminen, eri yhteistyöelinten ja kansalliskirjaston roolin määrittäminen sen osana onkin tehtävä, johon on tartuttava pikaisesti.

Yliopistokirjastojen neuvoston mielestä on tärkeää, että kansalliskirjaston kirjastoverkolle tuottamien palvelujen rahoitus on mahdollisimman selkeää ja läpinäkyvää. Kirjastosektoreiden on voitava seurata resurssien käyttöä yhteisten palvelujen tuottamiseen ja myös vaikuttaa palvelujen sisältöön ja kehittämiseen.

Yliopistokirjastot ovat yhteistyössä kansalliskirjaston kanssa kehittäneet yhteisiä palveluja, jotka muodostavat merkittävän osan kansallisten kirjastoverkkopalveluiden infrastruktuuria, ja myös osallistuneet niiden rahoitukseen. Yliopistokirjastojen neuvosto tähdentää, että yliopistobudjetista rahoitettavien keskitettyjen palvelujen resurssit on käytettävä yliopistokirjastoja hyödyttävästi eikä toimialan laajentaminen saa heikentää niiden saamaa palvelua tai hidastaa uusien palvelujen kehittämistä. Yliopistokirjastojen neuvosto toteaa, että pysyvän

rahoituksen turvaaminen on tärkeää myös yliopistokirjastoille; esimerkiksi elektronisen aineiston hankintaan tarkoitettun FinELib-rahoituksen jatkuminen on turvattava.

Työryhmän ehdottama selvitys opetusministeriön maksupäätöksen (82/1993) muutostarpeista on tarpeen paitsi yhteisluetteloiden käytön maksullisuudesta luopumiseksi myös kauko-
palvelun maksukäytäntöjen uudistamiseksi.

Yliopistokirjastojen neuvoston puolesta

Irma Reijonen
Yliopistokirjastojen neuvoston sihteeri